

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκαν στις 29 Οκτωβρίου στα Μουσεία Παγκυπρίου Γυμνασίου τα εγκαίνια της περιοδικής έκθεσης με τίτλο **«Άγνωστες πτυχές της Ιστορίας: έργα τέχνης Εβραίων προσφύγων από τα βρετανικά στρατόπεδα κράτησης στην Κύπρο, 1946-1949»**. Την έκθεση εγκαινίασε, εκ μέρους του έντιμου Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού, η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου κα Αίγλη Παντελάκη, ενώ χαιρετισμούς απηύθυναν ο διευθυντής του Παγκυπρίου Γυμνασίου κος Σόλωνας Χαραλάμπους και ο πρέσβης του Ισραήλ στην Κύπρο κος Michael Harari.

Η παρούσα έκθεση στα Μουσεία Παγκυπρίου Γυμνασίου κατέστη δυνατή χάρη στη συνεργασία μεταξύ της Πρεσβείας του Ισραήλ και του Παγκυπρίου Γυμνασίου, όπως επίσης χάρη στη στήριξη των Κέντρων Έρευνας και Τεκμηρίωσης Hashomer HaTzair – Yad Yaari και Moreshet στο Ισραήλ. Ως αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας ιστορικοί θησαυροί -έργα τέχνης κρυμμένα για πολλές δεκαετίες σε αρχεία- έχουν επανέλθει στο φως και φωτίζουν μια ενδιαφέρουσα όψη της κοινής ιστορίας Κύπρου και Ισραήλ.

Το ιστορικό πλαίσιο

Το έτος 1945 σηματοδοτεί το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Επιζώντες του Ολοκαυτώματος, στην προσπάθειά τους να δημιουργήσουν μια νέα ζωή μετά την καταστροφή, καθοδηγούμενοι από το σιωνιστικό όνειρο για μετάβαση στην Παλαιστίνη/Γη του Ισραήλ, δοκιμάζουν -μέσω της θαλάσσιας οδού- να προσεγγίσουν τις ακτές της Παλαιστίνης. Τα υπερπλήρη, παλαιά καράβια, που ναυλώνονταν γι' αυτόν το σκοπό ανακόπτονταν από το βρετανικό ναυτικό, μια που την εποχή εκείνη οι βρετανική κυβέρνηση είχε επιβάλει αποκλεισμό της ακτογραμμής. Οι επιβαίνοντες στα καράβια Εβραίοι πρόσφυγες μεταφέρονταν στη συνέχεια στην Κύπρο, ως αιχμάλωτοι πολέμου. Οι Βρετανοί δημιούργησαν στην Κύπρο 12 Στρατόπεδα Κράτησης, όπου συνολικά πάνω από 52 000 Εβραίοι πρόσφυγες κρατήθηκαν έγκλειστοι από τον Αύγουστο του 1946 μέχρι τον Φεβρουάριο του 1949, οπότε τα στρατόπεδα τελικά διαλύθηκαν και όλοι οι κρατούμενοι αφέθηκαν ελεύθεροι. Τα στρατόπεδα κράτησης ανεγέρθηκαν στην περιοχή Καράολος (κοντά στην πόλη της Αμμοχώστου), στην Δεκέλεια και την Ξυλοτύμπου. Οι κρατούμενοι στεγάζονταν σε ημικυλινδρικά, τσίγκινα παραπήγματα ή σε αντίσκηνα. Οι Κύπριοι αγκάλιασαν με θέρμη τους Εβραίους κρατούμενους, τους παρείχαν την αναγκαία βοήθεια και εξέφραζαν με κάθε τρόπο την αλληλεγγύη τους.

Η εκ νέου παραμονή σε στρατόπεδα κράτησης, οι κακουχίες της ζωής εκεί και η καταναγκαστική αδράνεια, την οποία βίωναν, ώθησαν τους Εβραίους κρατούμενους να οργανωθούν και να δραστηριοποιηθούν. Έτσι διοργάνωθηκαν μέσα στα στρατόπεδα μαθήματα μουσικής και εικαστικών τεχνών, θεατρικές παραστάσεις, αθλητικές εκδηλώσεις, χορωδία και ορχήστρα.

Τα έργα στην έκθεση

Οι πρόσφυγες-κρατούμενοι, είτε με δική τους πρωτοβουλία, είτε υπό την καθοδήγηση καταξιωμένων Εβραίων καλλιτεχνών, δημιούργησαν ποικίλα έργα τέχνης: πίνακες ζωγραφικής, σχέδια, χαρακτηριστικά ή γλυπτά. Στα έργα αυτά απεικόνιζαν τις εμπειρίες και την καθημερινότητά τους στα στρατόπεδα -τις ουρές για νερό, τις ημικυλινδρικές παράγκες από τσίγκο, τους ένοπλους βρετανούς στρατιώτες. Ακόμα, θεματοποιούσαν σκηνές από το περιβάλλον τους: τη γέφυρα που ένωνε τα στρατόπεδα και περνούσε πάνω από τον παλαιό δρόμο Λάρνακας-Αμμοχώστου, τα διπλά συρματοπλέγματα, τις τάφρους, τα παρατηρητήρια των στρατοπέδων. Επιπλέον, χρησιμοποιώντας απλά υλικά που ήταν διαθέσιμα στα στρατόπεδα -όπως μεταλλικά κουτιά τροφίμων, ασβεστόλιθος, τμήματα ξύλινων επίπλων, ύφασμα από τα αντίσκοινα του στρατοπέδου- οι κρατούμενοι δημιουργούσαν χειροτεχνήματα, αντιπροσωπευτικά δείγματα των οποίων μπορεί ο επισκέπτης να δει στην παρούσα περιοδική έκθεση: μικρογραφίες γεωργικών μηχανημάτων, επίπλων και μουσικών οργάνων, ακόμα και παιχνίδια για παιδιά, υφαντά ή τοιχοτάπητες. Κάποιοι από τους κρατούμενους, που ασχολήθηκαν κατά την περίοδο της αιχμαλωσίας τους με την τέχνη κατάφεραν αργότερα να καταστούν διάσημοι και καταξιωμένοι καλλιτέχνες στο Ισραήλ. Ο Shraga Weil (1918-2009), ο Shmuel Katz (1926-2010), ο Haim (Heniek) Barkani (1923-2001) και ο Shmuel Leitner (γ.1925) είναι μερικοί από αυτούς τους καλλιτέχνες, έργα των οποίων παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.

Ίχνη Ιστορίας επιστρέφουν στην Κύπρο

Τα έργα τέχνης από τα στρατόπεδα κράτησης των Εβραίων στην Κύπρο, παρουσιάστηκαν τον Οκτώβριο του 1947 σε έκθεση σ' ένα από τα στρατόπεδα στην Ξυλοτύμπου, η οποία εισέπραξε θετικές κριτικές. Ως αποτέλεσμα αυτού, 270 εκθέματα μεταφέρθηκαν το 1948 στο Τελ Αβίβ για να εκτεθούν και εκεί, μόλις ένα μήνα πριν την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ. Έκτοτε, παρέμειναν στο αρχείο του κινήματος HaShomer HaTzair, στο Ισραήλ. Μετά από τόσες δεκαετίες, τα ίχνη της παρουσίας Εβραίων προσφύγων σε κρατητήρια στην Κύπρο επέστρεψαν και παρουσιάστηκαν στην παρούσα έκθεση, η οποία παρέμεινε ανοικτή μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 2014. Κατά τη διάρκεια της έκθεσης λειτούργησαν δυο εκπαιδευτικά προγράμματα, απευθυνόμενα σε μαθητές/τριες δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης.

Μιχάλης Φαντάρος, Έφορος Μουσείων Παγκυπρίου Γυμνασίου

Ώρες λειτουργίας:

Δευτέρα, Τρίτη, Πέμπτη, Παρασκευή 09.00-15.30

Τετάρτη 09.00-17.00,

Σάββατο 09.00-13.00

Για περισσότερες πληροφορίες:

Τηλ.: 22 466 014

Ηλ. ταχυδρ.: pgmuseum@cytanet.com.cy